

Skattamálin skýrð

**Þróun skattbyrði á Íslandi
frá 1993 til 2007 og ný umræða**

Einfaldar skýringarmyndir

Stefán Ólafsson

Ýtið á örvar takkaborðsins til að hreyfa myndirnar

Efnisyfirlit

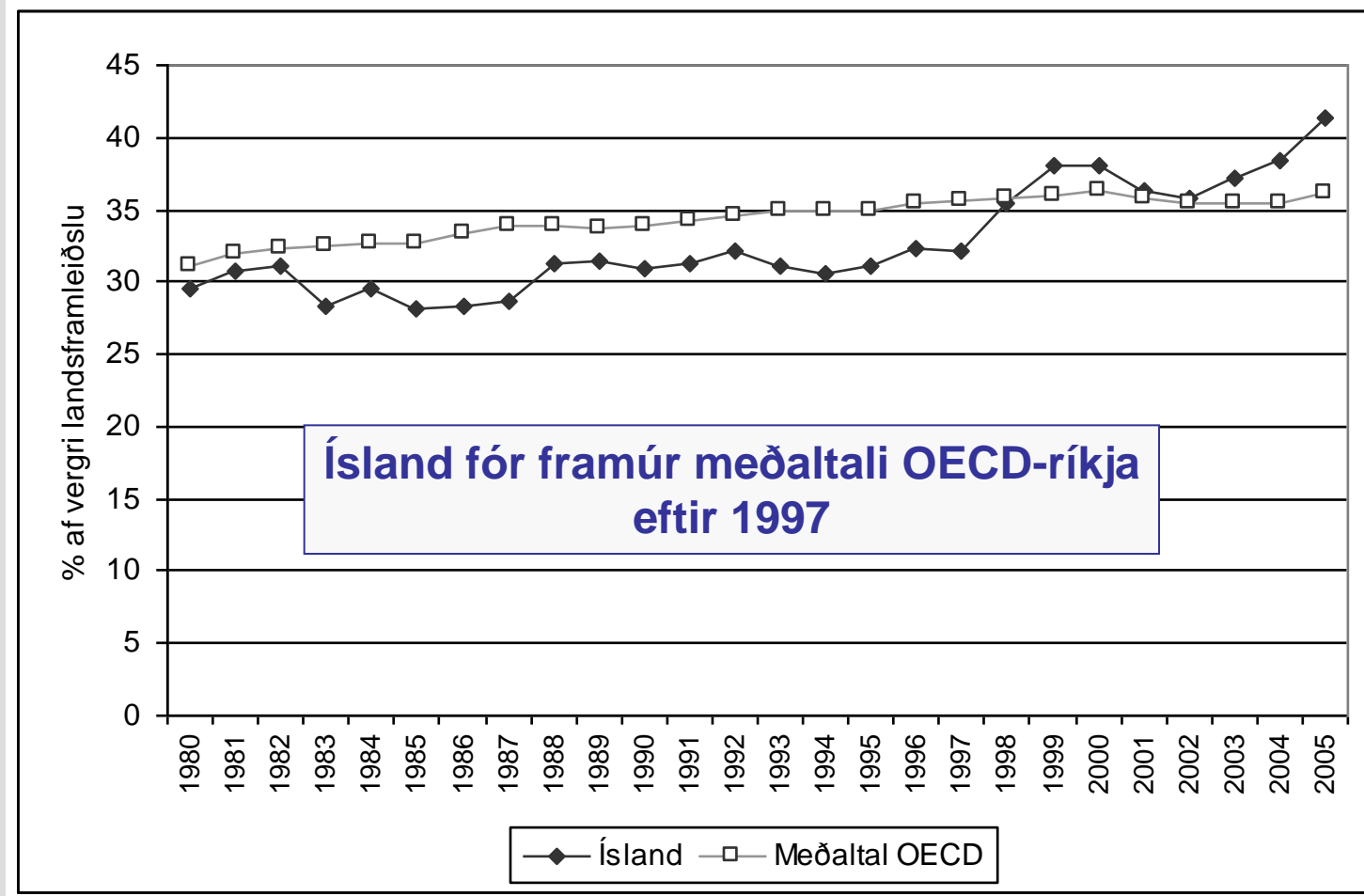
- **Breytingar á skattheimtu 1965-2005**
- **Aukin skattbyrði einstaklinga**
- **Skattbyrði ólíkra þjóðfélagshópa**
- **Skattbyrði fyrirtækja og fjárfesta**
- **Umsögn OECD um skattaþróunina á Íslandi**
- **Niðurstaða**
- **Umræða um skattamál þessa dagana**

Þróun heildarskattbyrði 1995 til 2005

**Skattbyrði Íslendinga jókst meira
en í nokkru öðru OECD-ríki**

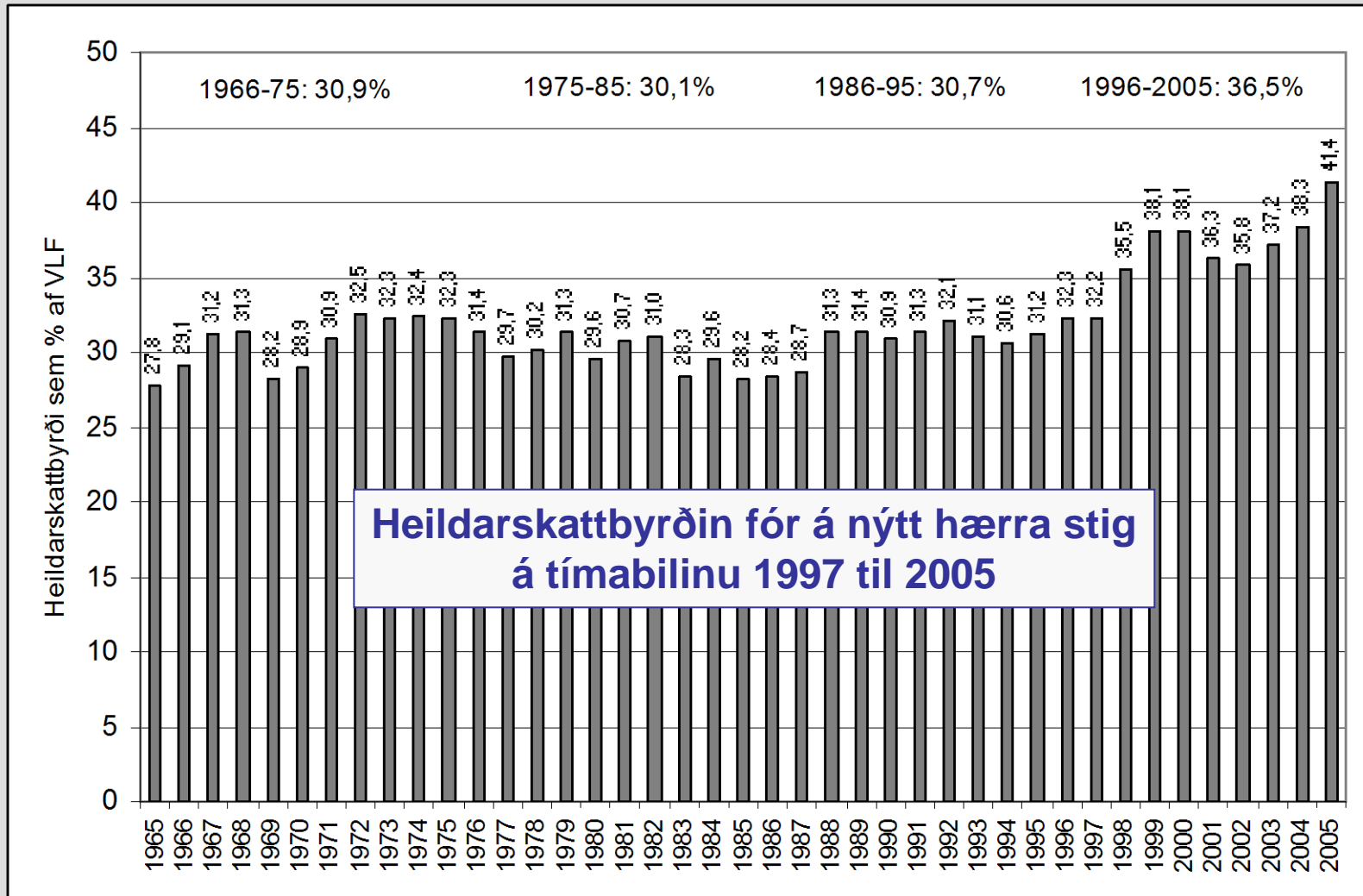
Þróun heildarskattbyrði á Íslandi og hjá OECD-ríkjunum

Skatttekjur hins opinbera sem % af VLF

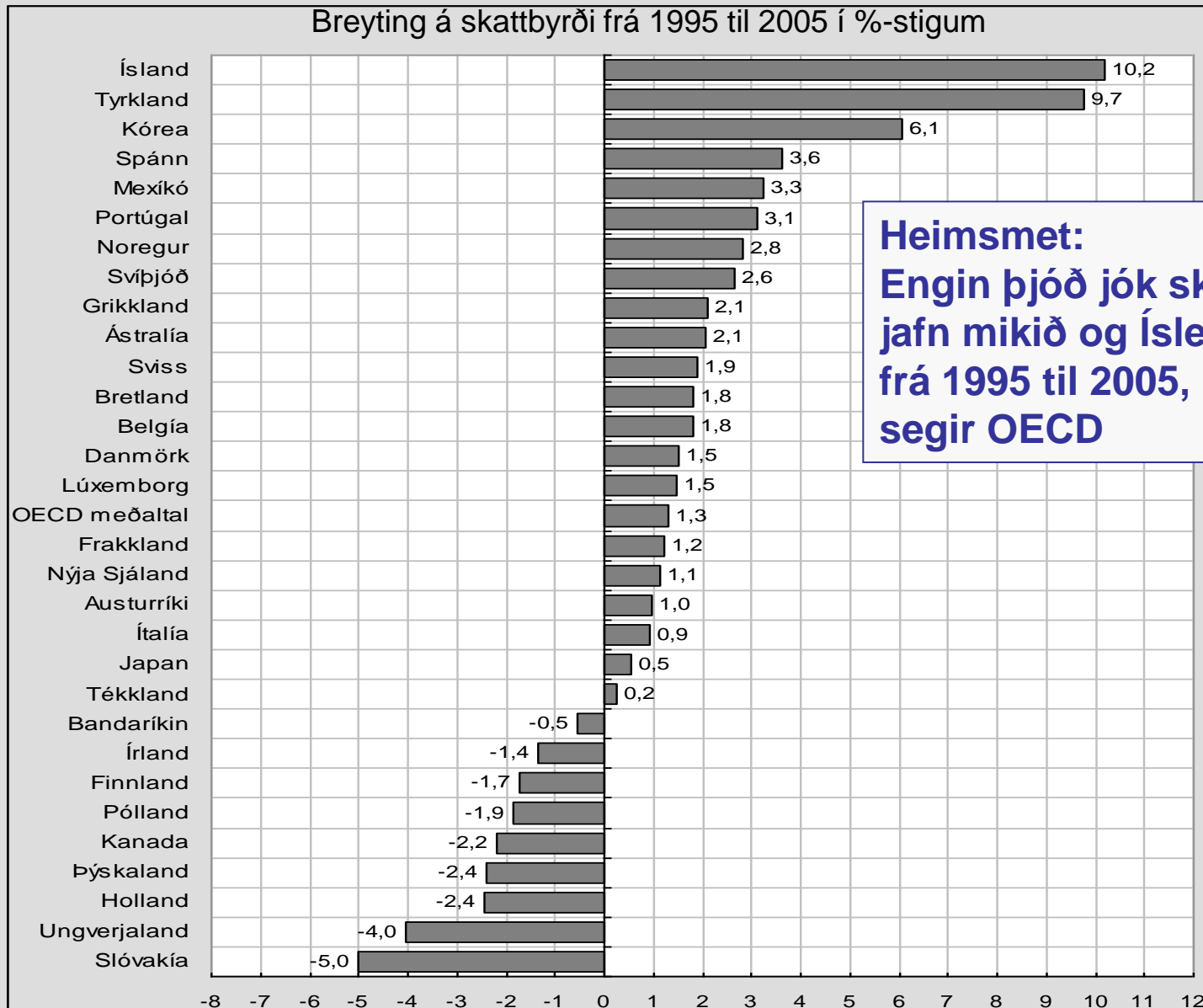

Þróun heildarskattbyrði á Íslandi

Skatttekjur hins opinbera sem % af VLF

Aukin heildarskattbyrði á Íslandi og hjá OECD-ríkjunum

Heimsmet:
Engin þjóð jók skattbyrði
jafn mikið og Íslendingar
frá 1995 til 2005,
segir OECD

áimildi: OECD 2007-Revenue Statistics

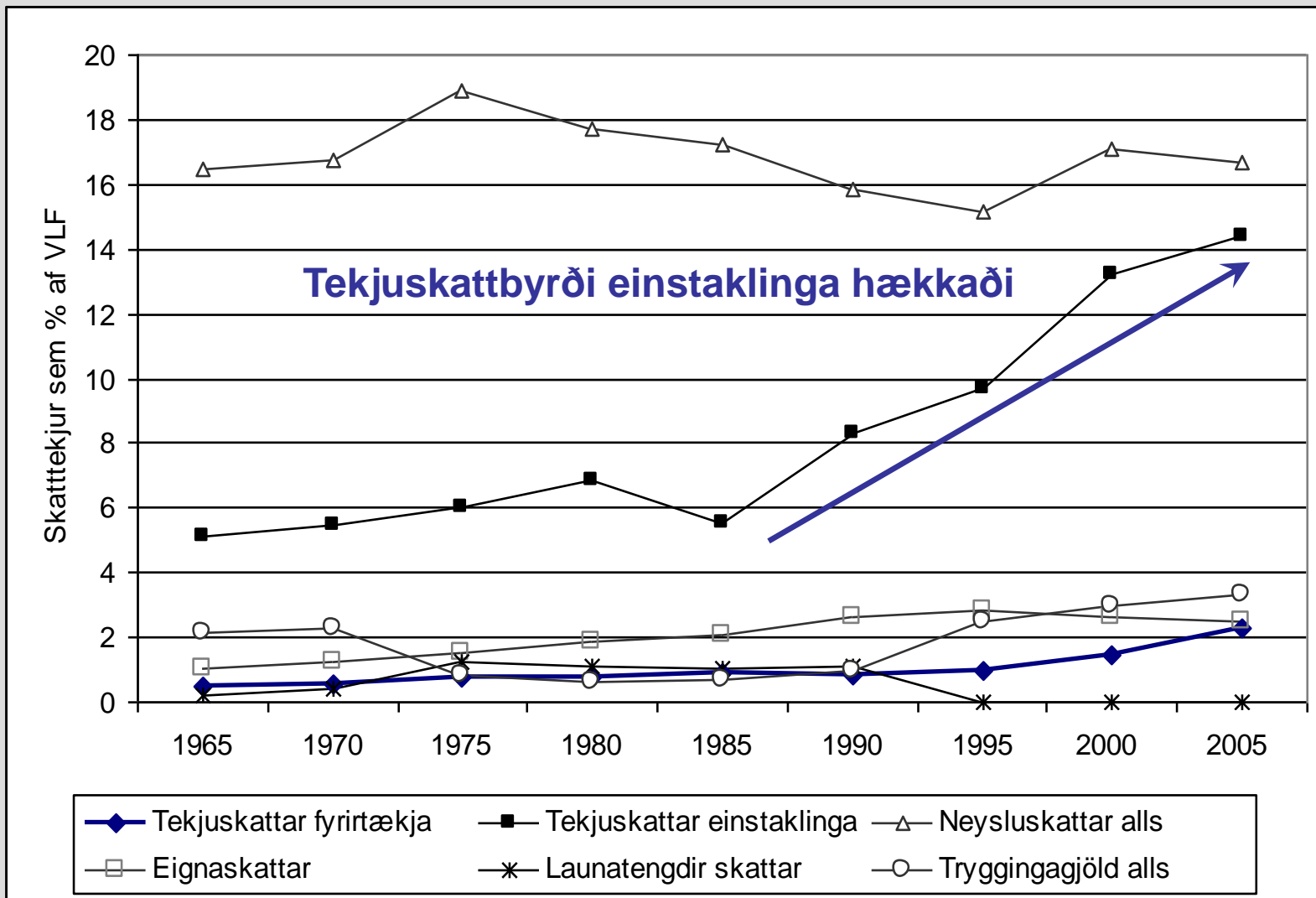
Breyting heildarskattheimtu 1995 til 2005, í %-stigum af vergri landsframleiðslu

**Greining á þróun
Heildarskattbyrðarinnar:**

**Tekjuskattheimta af einstaklingum
hækkaði; annað var svipað.**

Hvað breyttist í skattbyrðinni?

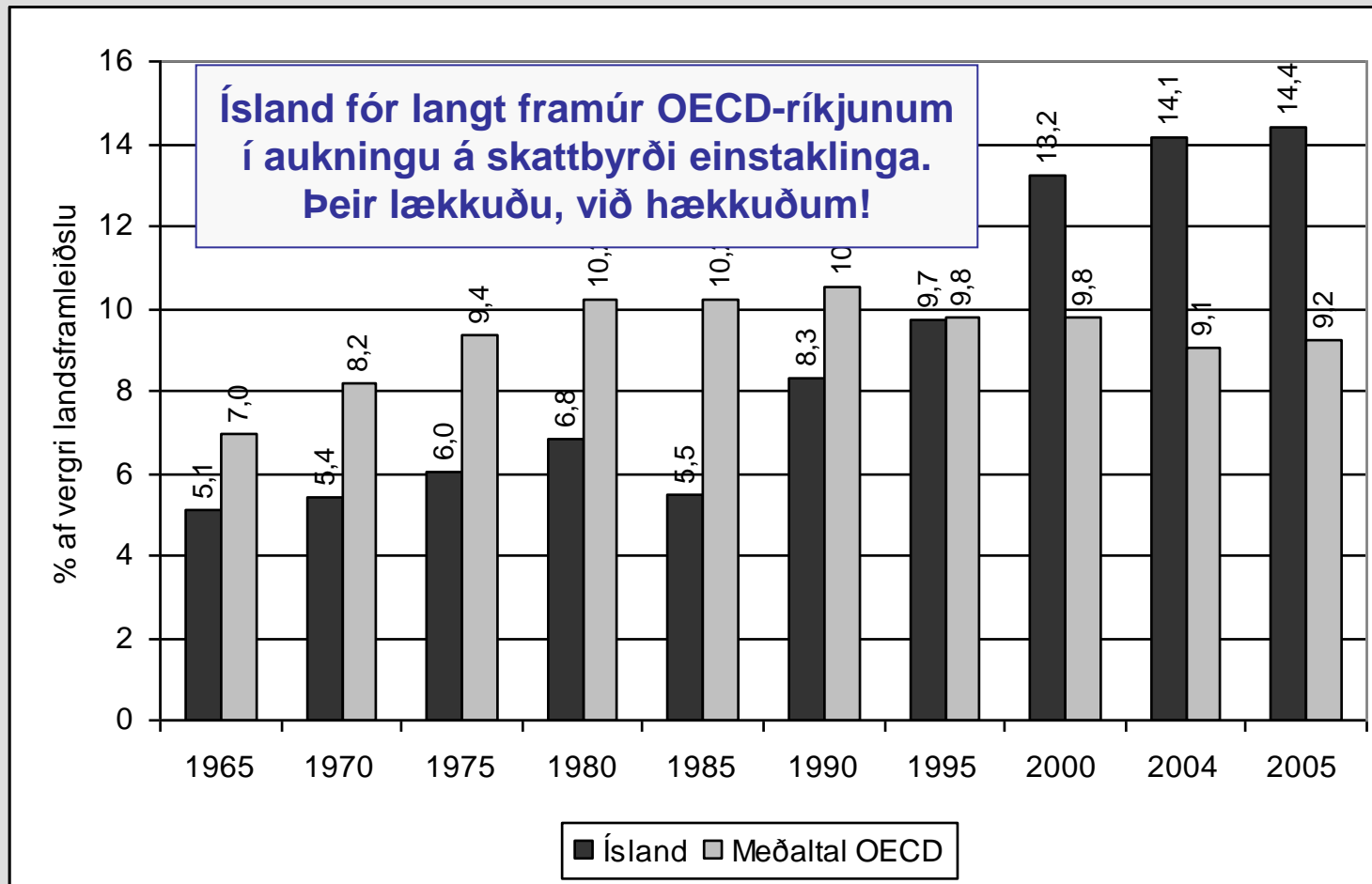
Ólíkar tegundir skatttekna hins opinbera sem % af VLF

Þróun tekjuskattbyrði einstaklinga á Íslandi og í OECD-ríkjunum, 1965-2005

Tekjuskattar sem % af VLF

Heimild: OECD 2007-Revenue Statistics

Skattbyrði

í ólíkum þjóðfélagshópum:

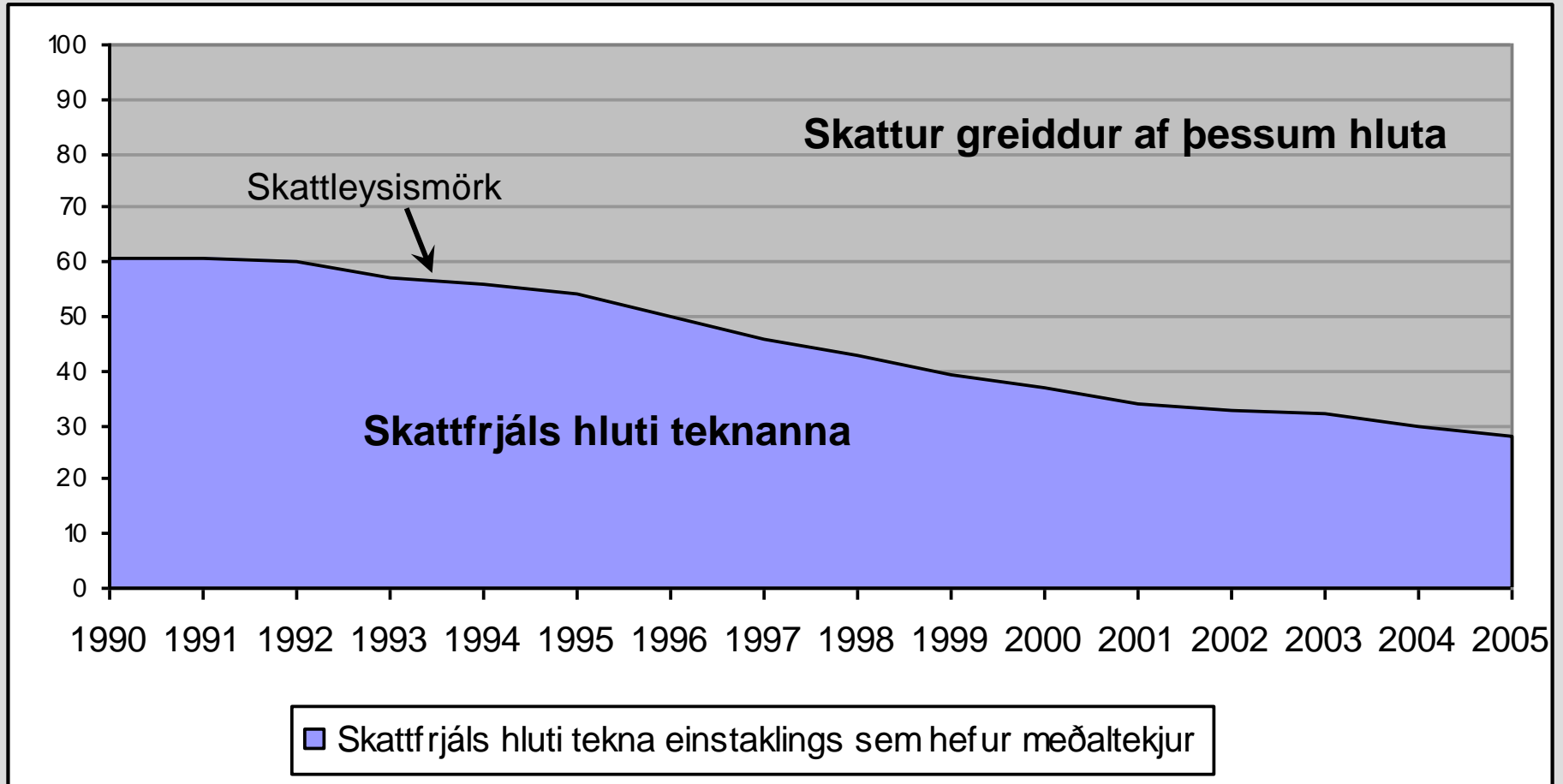
Lækkun hjá hátekjuhópum;

Hækkun hjá lágtekjuhópum

Hvað breyttist?

- Stjórnvöld (Sfl. og Ffl.) sögðust vera að lækka skatta, en skattbyrðin hækkaði samt hjá flestum (þ.e. um 90% almennings)
- Þau lækkuðu álagningarprósentuna en rýrðu um leið skattleysismörkin
- Þannig var fólk að greiða tekjuskatt af sífelld stærri hluta tekna sinna
- Þau lækkuðu með annarri hendi, en hækkuðu með hinn
- Hækkunin var mun stærri en lækkunin!
- Þetta er sýnt á næstu mynd

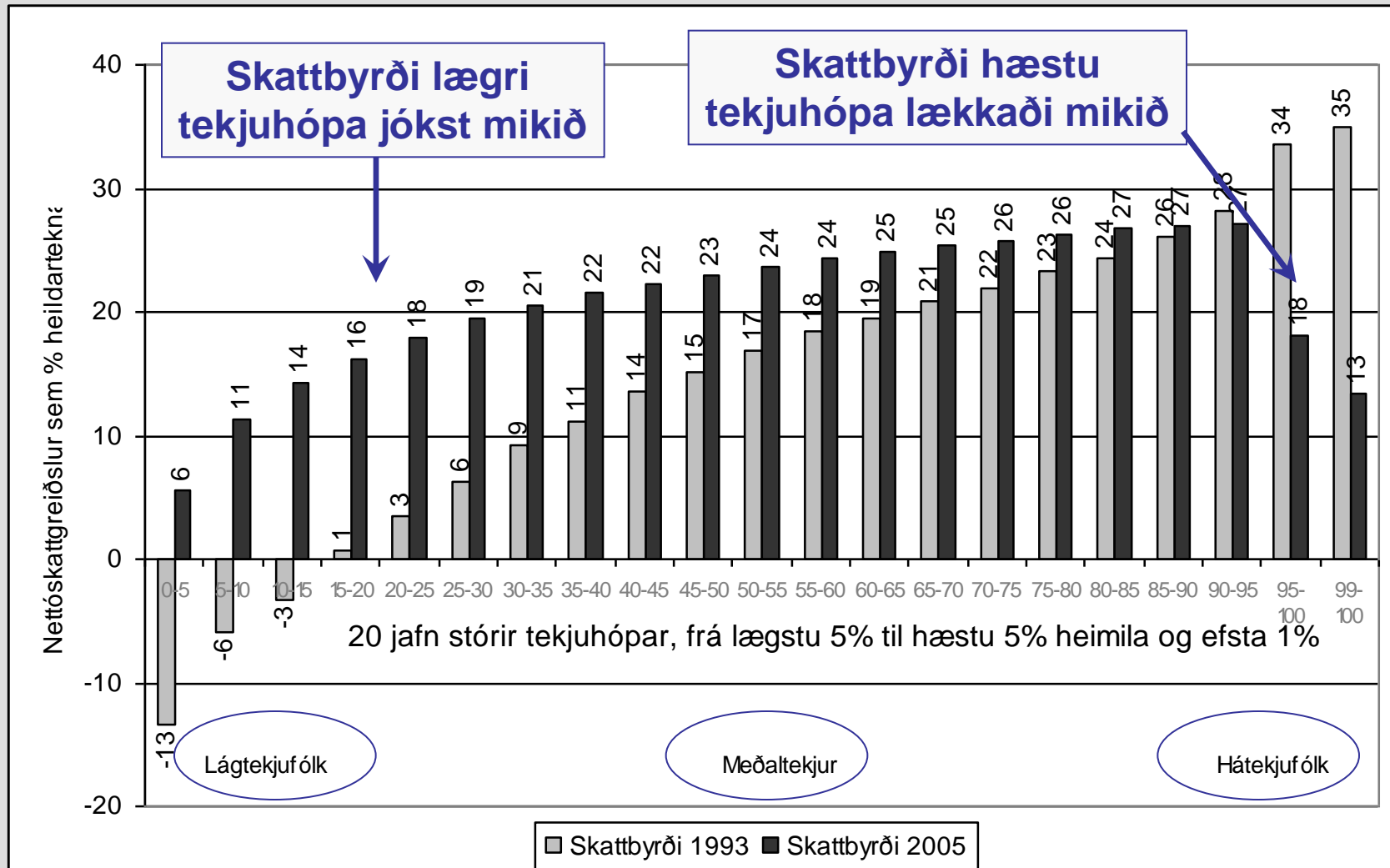
Fólk greiddi skatt af sífelld stærrri hluta tekna sinna vegna rýrnunar skattleysismarka, sem fór leynt

Hvað annað breyttist?

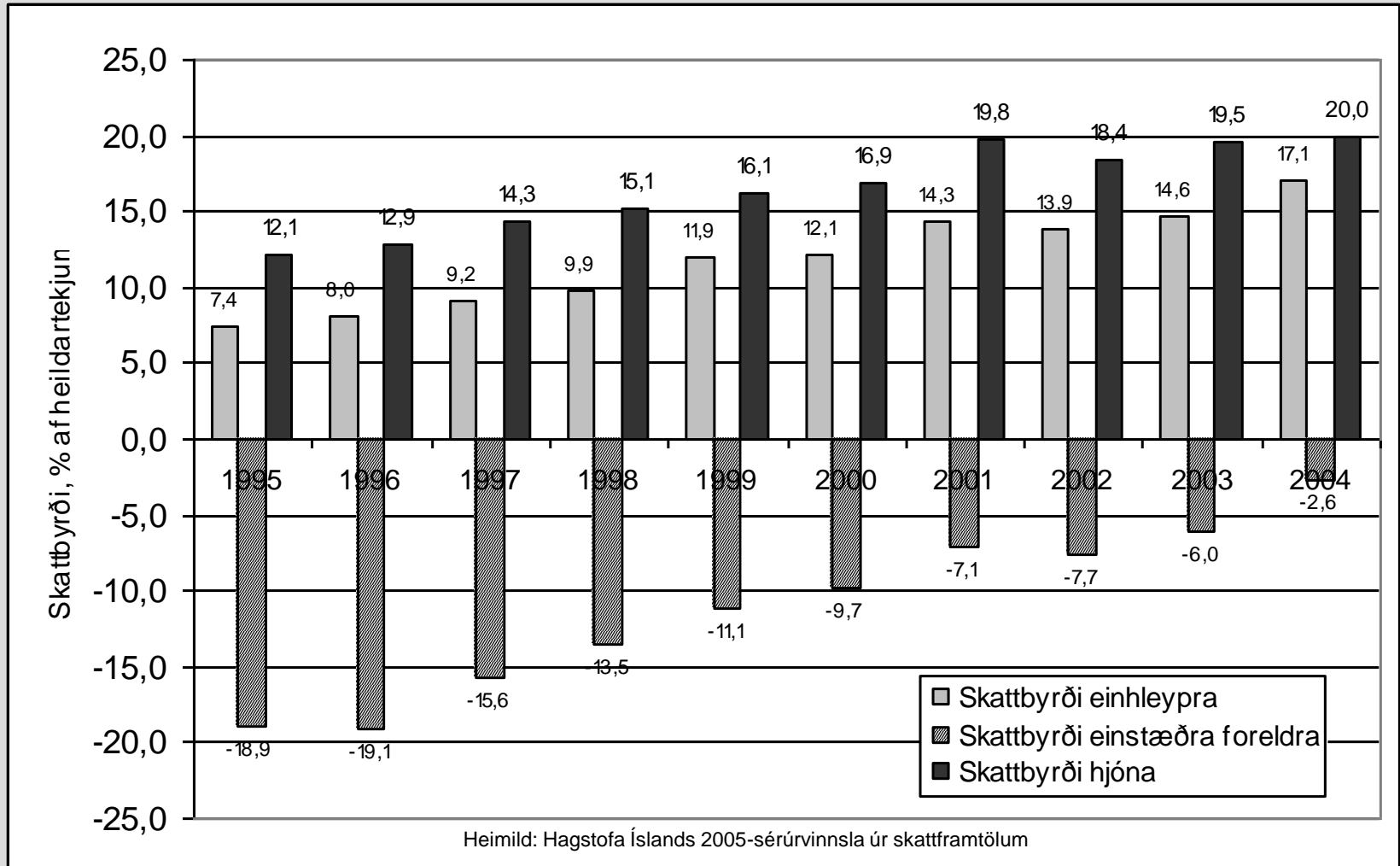
- Síðan lækkuðu þau stórlega skatt á fjármagnstekjur. Þær koma að stærstum hluta til hátekjufólks. Þetta lækkaði því skattbyrði þeirra umfram aðra.
- Einnig lækkuðu þau hátekjuskatt og felldu hann endanlega niður 2007
- Samanlögð áhrif voru: **Stór hækkun á skattbyrði hjá lágtekjufólki og einnig hjá meðaltekjufólki; hins vegar lækkaði skattbyrði hátekjufólks**
- Þetta er sýnt á næstu mynd

Þróun á tekjuskattbyrði einstaklinga í ólíkum tekjuhópum frá 1993 til 2005

Skattbyrði öryrkja jókst 1994-2004

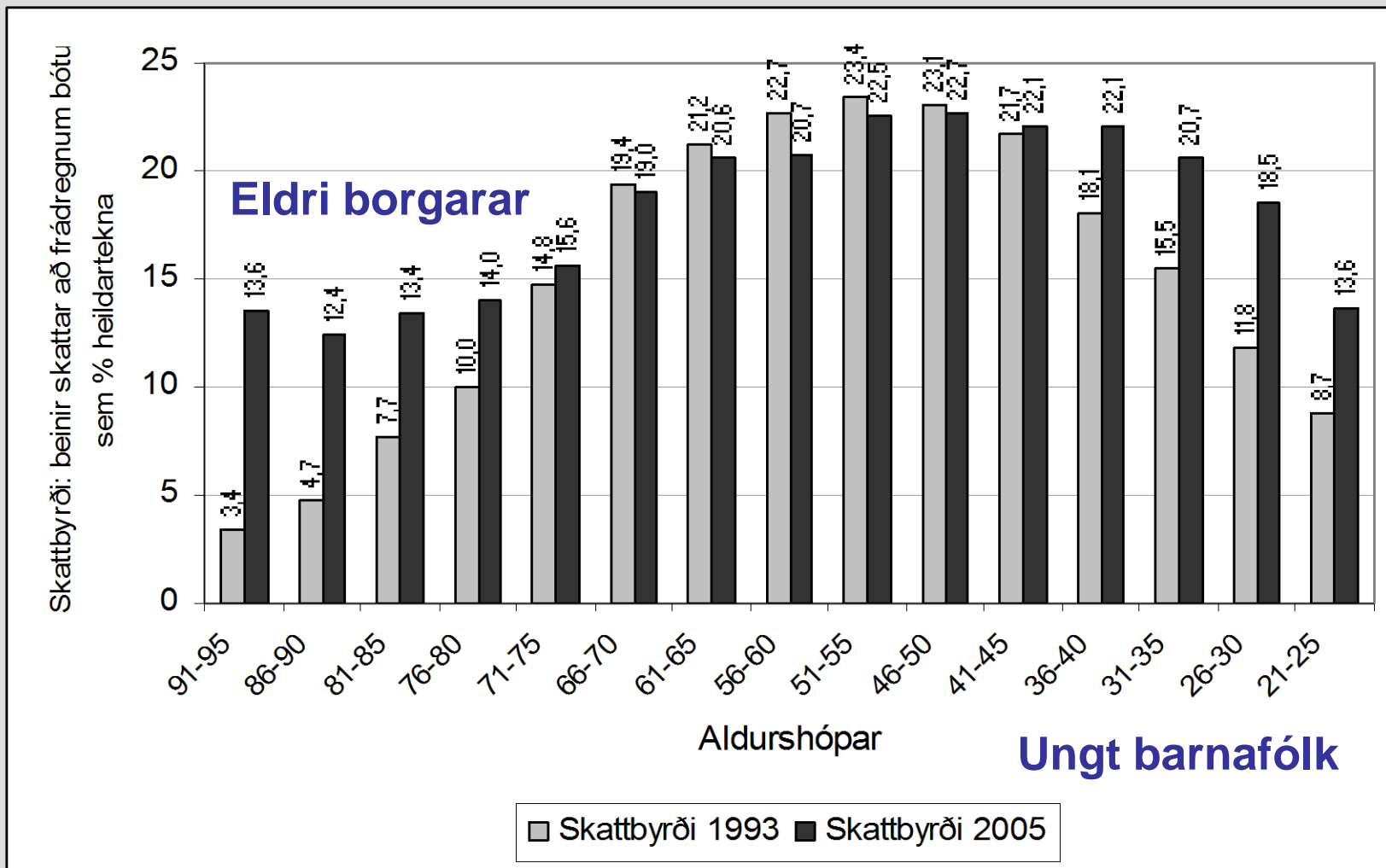
Einhleypir, einstæðir foreldrar, hjón

Skattbyrði ólíkra aldurshópa

Hjón og sambúðarfólk 1993-2005

Aukin byrði hjá ungu barnafólki og eldri borgurum

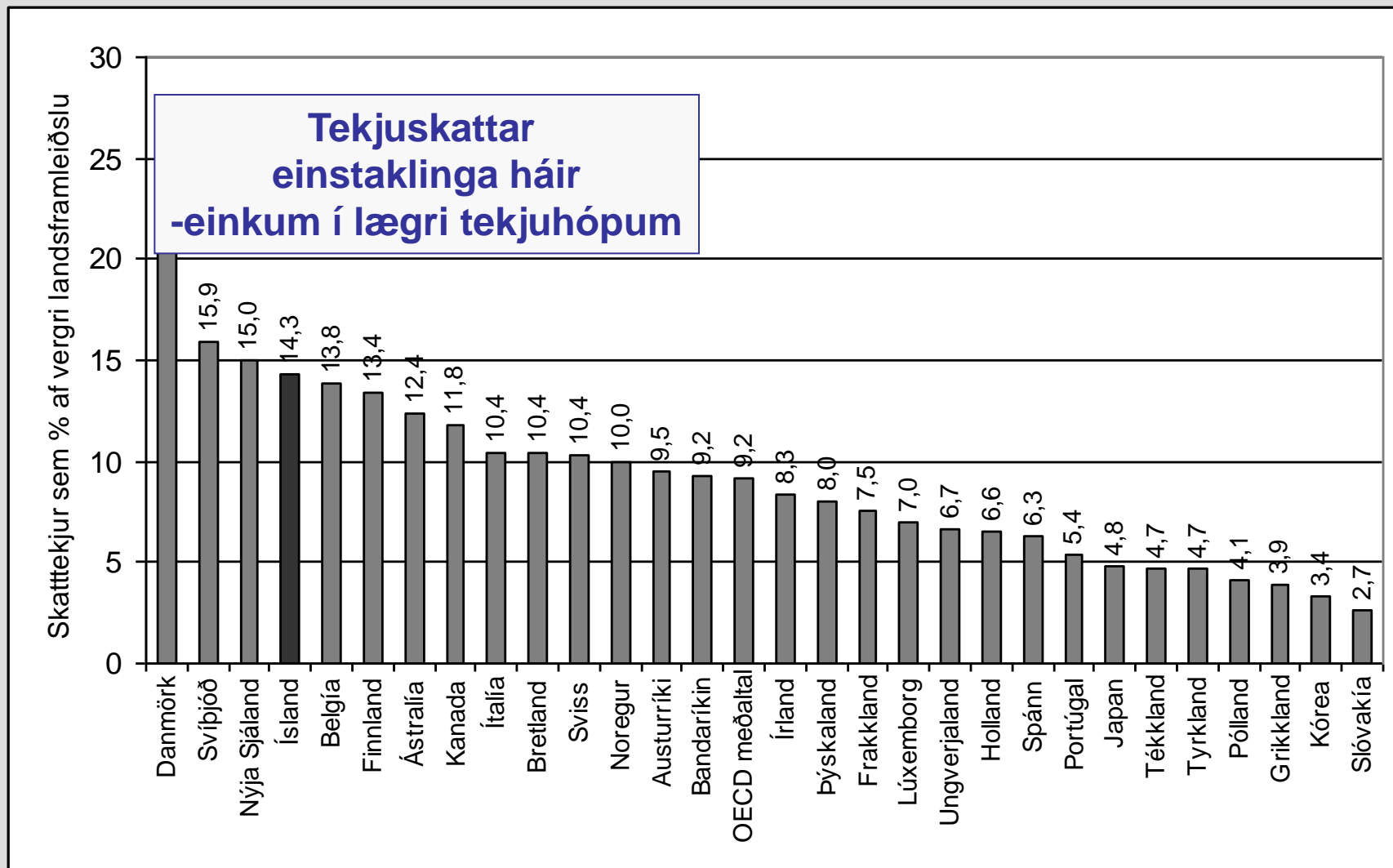

Skattbyrði fyrirtækja og fjárfesta

**Íslandi var breytt í skattaparadís
fyrir fyrirtækjæigendur og fjárfesta**

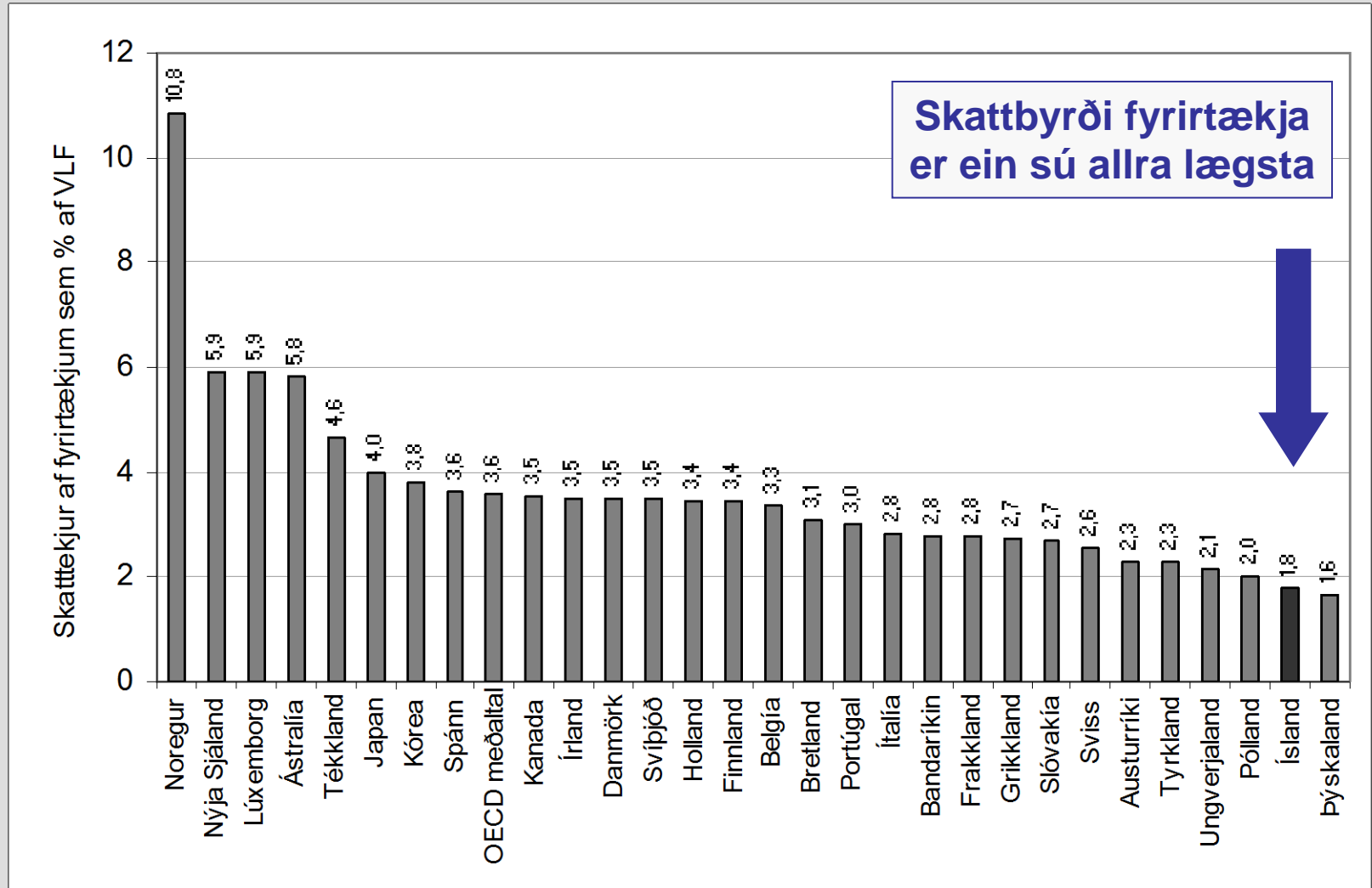
Tekjuskatta einstaklinga í OECD-ríkjunum 2004-5.

Tekjuskattheimta af einstaklingum sem % af vergri landsframleiðslu.

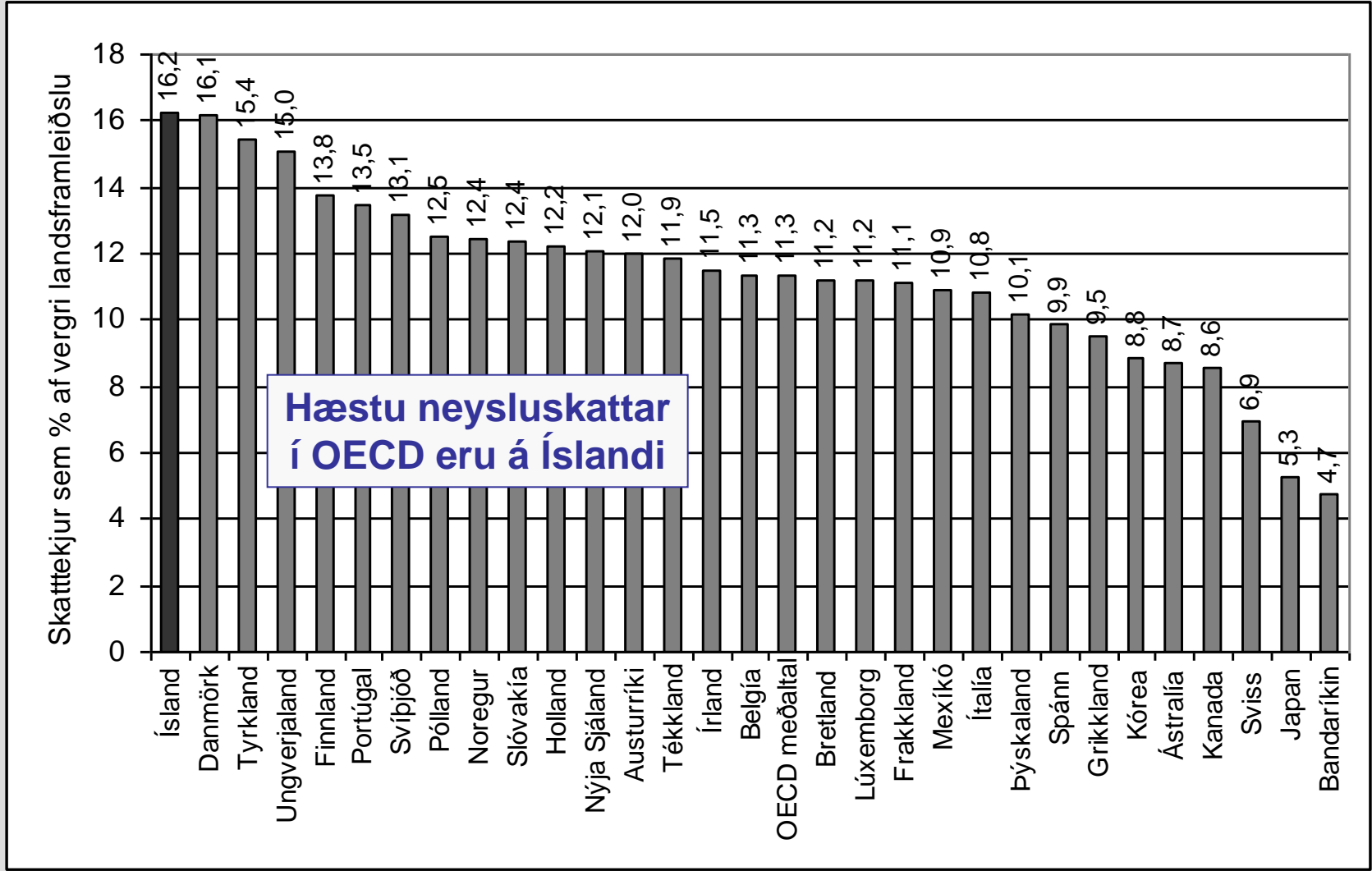
Tekjuskattar fyrirtækja í OECD-ríkjunum 2004-5.

Skattbyrði fyrirtækjaskatta sem % af vergri landsframleiðslu

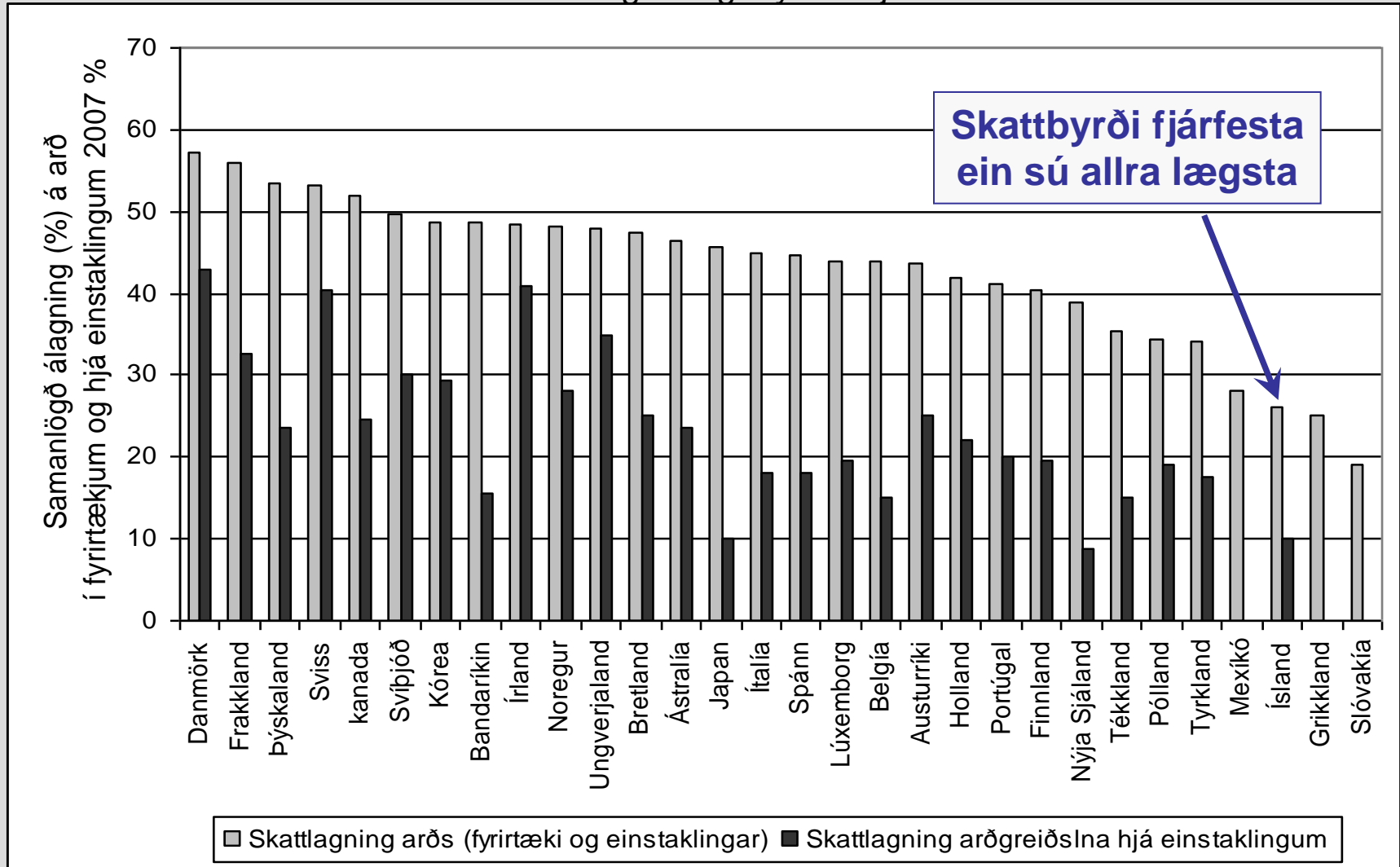
Neysluskattar í OECD-ríkjunum 2004-5.

Skattbyrði allra skatta af vörum og þjónustu, í % af vergri landsframleiðslu.

Skattlagning arðgreiðslna í OECD-ríkjum árið 2007.

Álagning sem hlutfall af skattstofni: einstaklingar og samanlögð skattlagning hjá einstaklingum og í fyrirtækjum.

Niðurstaða

- Skattbyrði einstaklinga og fjölskyldna jókst mikið á Íslandi frá 1995-2005, mun meira en í öðrum OECD-ríkjum
- **Skattbyrði jókst mest í lægri tekjuhópunum**
- Skattbyrði hátekjufólks (efstu 10%) lækkaði verulega
- **Skattbyrði flestra fjölskyldugerða jókst, mest hjá einstæðum foreldrum og lágtekjufjölskyldum**
- Skattbyrði öryrkja jókst mikið
- **Skattbyrði eldri borgara jókst mikið**
- Skattbyrði ungra barnafjölskyldna jókst mikið
- Skattastefnan gjörbreyttist vegna rýrnunar skattleysismarka og upptöku fjármagnstekjuskatts, um leið og skattar á fyrirtæki og fjárfesta voru lækkaðir verulega
- Skattastefna Íslendinga var einstök meðal OECD-ríkjanna

Umsögn OECD árið 2005 um þróun skattbyrði á Íslandi

•“Nýjasti alþjóðlegi samanburður sýnir að skattbyrði á Íslandi hækkaði upp fyrir meðaltal OECD-ríkjanna á seinni hluta tíunda áratugarins...”

OECD, Economic Survey: Iceland 2005, bls. 56.

• “Skattlagning fyrirtækja (á Íslandi) hefur verið minnkuð verulega og er nú ein sú minnsta sem þekkist í Evrópu. Öndvert þessu er skattlagning einstaklinga enn tiltölulega mikil, þrátt fyrir að ríkisstjórnir hafi á síðasta áratug haft þá stefnu að lækka jaðarálagningu tekjuskatta... Fyrirkomulag þar sem er fastur persónuafsláttur (innskot: skattleysismörk), sem hefur rýrnað að verðgildi yfir tíma, og há almenn álagning í tekjuskatti, hefur leitt til aukningar á meðal skattbyrði. ... Skattafrádráttur vegna vaxtagjalda hefur verið rýrður...”

OECD, Economic Survey: Iceland 2005, bls. 57.

Skattastefnan breyttist frá 2007:

- Skattleysismörk tóku þá aftur að hækka og það lækkaði byrði lágtekjuhópa á ný**
- Með sömu stefnu áfram til nokkurra ára léttist skattbyrði lágtekjuhópa enn frekar**
- Með sömu stefnu áfram yrði lægri tekjuhópum hlíft, þó almenn hækkun yrði á álagningunni nú, vegna þrenginganna**

Umræða um skatta þessa dagana

- Í dag segja þeir sem hækkuðu skattbyrði 90% almennings í góðærinu (Sfl. og Ffl.) að þeir ætli ekki að hækka neina skatta nú, þrátt fyrir geigvænlegan halla á ríkisbúskapnum (**um 170 milljarðar**).
- Þeir sögðu ósatt um skattastefnu sína 1995 til 2005.
- Er þeim treystandi þegar þeir segjast ekki ætla að hækka nú?
- **Eða vilja þeir frekar leggja íslenskt samfélag í rúst?**
- Samanlögð útgjöld félags- og tryggingamálaráðuneytisins og menntamálaráðuneytisins eru **um 172 milljarðar**. Það þyrfti að loka menntakerfinu og velferðarkerfinu (almannatryggingum o.fl.) **alveg**, ef niðurskurðurinn væri allur tekinn þar. Heilbrigðiskerfið kostar 115 milljarða á árinu og dugir því ekki að loka því alveg einu og sér. Menntakerfið (58 milljarðar) þyrfti t.d. að fara líka! Heildarkostnaður ríkisins er um **555 milljarðar árið 2009**. Ef allur hallinn er tekinn með niðurskurði þarf að stórskaða alla grunngerð samfélagsins.
- Eða er markmiðið að einkavæða í staðinn og bjóða upp á menntun og heilsugæslu eingöngu fyrir þá sem hafa greiðslugetu fyrir slíku?
Þá væri Ísland orðið mun “amerískara” en Bandaríkin.

Helstu heimildir

- Stefán Ólafsson, Skattastefna Íslendinga, í *Stjórnmal og stjórnsýsla 2007*
- Stefán Ólafsson, Skattbyrði í ólíkum þjóðfélagshópum, í bókinni *Rannsóknir í Félagsvísindum 2006*.
- Indriði H. Þorláksson, Skattapólitík, í *Stjórnmal og stjórnsýsla 2007*
- Friðrik Már Baldursson o.fl., Íslenska skattkerfið: Skilvirkni og samkeppnishæfni (Fjármálaráðuneytið 2008; á vef ráðuneytisins)
- Arnaldur Sölvi Kristjánsson, Skattbyrði flestra lækkar á árinu 2009, í *Vísbendingu*, janúar 2009 (má sjá á www.ts.hi.is)
- OECD (2007), Revenue Statistics (París: OECD)
- OECD (2007), Taxing Wages (París: OECD).
- Ríkisskattstjóri (www.rsk.is)
- Hagstofa Íslands (www.hagstofa.is)
- www.datamarket.net

Takk fyrir!